

spomenik že višino 400 K in če pojde tako naprej, nam bo mogoče še letos ovekoveti pokojnikov spomin pri Sv. Petru na Med. selu. — Ker je to zborovanje pri Sv. Križu tako lepo uspelo, smo sklenili tudi prihodnje zborovanje privedi tamkaj, in sicer dne 12. julija. Da bo pa mogoče tudi tovarišem, ki so dopoldne zadržani, da se udeležijo zborovanja, pri katerem predava tov. Sotošek o roditeljskih večerih, smo določili, da se prične zborovanje ob 1. popoldne. Torej takrat zopet polnoštevilno na snidenje! —6.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj zboruje v četrtek, dne 25. junija t. l., v dvorani goriške „Čitalnice“ ob 9. uri dopoldne po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik.
2. Skioptikon, predava g. Fran Finšger, c. kr. okr. šol. nadzornik.
3. Slučajnosti.
4. Pevska vaja. Mohorjeva pesmarica I. zvezek št. 48.

K mnogobrojni udeležbi vabi vtljudno odbor.

Srednješolski vestnik.

**** Matura iz slovenšine.** Po novi določbi bi se ne vršila matura iz slovenščine na gimnaziji. Ali sedaj je prišla odredba za matura; čigar pismen elaborat ne bo dober, bo moral delati tudi ustno matura. — Isto velja za laščino. — Odredba je prišla na pritožbo proti temu, da bi se maturiralo le iz učenega jezika.

**** Ravnatelj Gassner v Gorici in nemški klasiki.** V „Soči“ čitamo: Te dni je prišel v Gorico potujoč nemški leposlovni predavatelj in se oglasil, da bi predaval dijakom gimnazije in realke v mojstrski obliki nekaj imed najlepših nemških pesnitev. Dijakom se je to naznanilo in zbrali so se z obeh zavodov v risarski dvorani realke pod vodstvom nekaterih profesorjev ob navzočnosti ravnatelja Gassnerja. Za predavanje je bila določena ura po kosilu pred popoldanskim šolskim poukom. Morda je bil ta neugodni čas kriv, da se je zbralo le malo dijakov. Prejkone pa so si marsikateri izmed slovenskih in italijanskih dijakov premislili, da bi hodili še za denar poslušat nemščino, ki jo vendar slišijo v šoli uro za uro, in ki jim dela dovolj preglavice in neprijetnosti. Nemških dijakov pa tudi ni bilo, ker jih sploh ni toliko, da bi prišli v poštev. Število poslušalcev je bilo tako piclo, da se je predavatelj vtljudno oglasil pri ravnatelju Gassnerju in ga naprosil, naj bi se preložilo predavanje na ugodnejšo uro. Slabo je naletel. Ravnatelj sploh ne ljubi oblik olikanega obnavljanja. Odgovoril je z osornim glasom. Slišala se je celo beseda „Ausbeutung“. Dijaki in profesorji so bili svjedoci neprijetnega prizora. Konec je bil ta, da je predavatelj nevoljen odšel, opozorivši dijake, naj si ne jemljejo ravnateljja za zgled v dobrem! S tem je bilo vsega konec. — Dijaki so potem lahko premišljali, kako nemški ravnatelj čista nemške klasike. Očitno je, da se mu ne zdijo vredni predavanja z vstopnino 20 vinarjev. Taka vstopnina mu je že „Ausbeutung“, to je izžemanje poslušalcev. Zjutraj je bil še sam vabil dijake k predavanju, ki ga je označil popoldne za golo izžemanje. Ako bi bil kakšen slovenski ravnatelj pokazal svoje spoštovanje do nemških klasikov tako po divjaško, to bi završalo v nemškem gozdu od Belta do Adrije! Ali ker je to zagrešil Nemeč, se doslej nemški listi niso niti oglasili. Mi pa imamo sedaj en dokaz več za to, da nemški ravnatelj in nemški profesorji niso med nami to, za kar se izdajajo, namreč potrebni in nenaodnostni širilec izobrazbe, nego pač le zato — da izžemajo slovenske in italijanske davkoplačevalce in se dajo od njih vzdrževati kakor oholi gospodarji.

**** V Ptuj se je vršila na gimnaziji** pismena zrelostna izkušnja od 15. junija naprej. ustna pa se prične 10. julija.

Politiški pregled.

*** Poslanska zbornica** je nadaljevala proračunsko razpravo. Posl. Pagnini se je pritoževal zaradi zanemarjenja Trsta od kompetentne oblasti, zahteval izpolnitev luke in železniške zveze ter se zavzemal tudi za laško vseučilišče. Finančni minister je predložil zakonski načrt o davku na žganje. Po tem načrtu se poviša davek s 1. septembrom t. l.

*** Srbska cerkevna in šolska občina v Bosni** je odposlala deputationo na državnega finančnega ministra Buriana, da ji odpusti dolg občine v znesku 170.000 K. Deputacija, v kateri je bil tudi sarajevski metropolit Evguen Letica, se je 2. t. m. vrnila z Dunaja. Baron Burian je prošnjo odklonil z obrazloženjem, da bi morala občina prej omenjeni dolg pripoznati. Minister je baje svaril o tej priliki srbske voditelje zaradi njihovega agresivnega vedenja nasproti upravi in uradništvi, zlasti zaradi napadov na sekijskega načelnika Hörmanna. Minister bo vedno sprejemal opravičene pritožbe, sumničena pa odločno zavračal. Naglašal je krivo razumevanje Srbov z ozirom na deželno pravo in o suvereniteti sultana. Bosna

je bila osvojena z orožjem, in se jo bo, ako treba, branilo tudi z orožjem.

*** Promet tujev in ministrstvo javnih del.** Delokrog novoustanovljenega avstrijskega ministrstva za javna dela ima poleg drugega tudi sledeče delovanje: delovati na to da se privabljajo tujei; podpiranje privatnih organizacij za povzdigo prometa tujev; podpiranje raznih podjetij, kakor hotelov, prenočišč, planinskih koč, prometnih sredstev (posebno avtomobilov), odkritje novih gorskih krasot, ohranjanje karakteristik krajev in naravnih lepot, pospeševanje industrije raznih reči za tujece. Za te namene je v vladni predlogi še dodatni kredit 500.000 K. Ta se razdeli sledeče: 1. Dodatki za športna in umetniška podjetja, za odkritje posebnih privlačnih točk glede turisticke, za napravu razglednih stolpov, zavetišč, turisticnih potov, pospeševanje razvoja hotelov 350.000 K. 2. Subvencioniranje deželnih zvez za tujski promet 50.000 K. 3. Reklama 40.000 K, pozvedovalne pisarne v inostranstvu in doma 60.000 K.

*** Osrednja zveza gasilnih društev na Češkem** je sklenila pri občnem zboru na Binkoštni ponedeljek, da se člani vbodoče ne bodo več v paradi udeleževali raznih cerkvenih slavnosti, ker imajo taka društva samo skrbeti za varnost imetja in življenja svojih soobčanov.

*** Ogrski kmetje za splošno volilno pravico.** V Bekesczabi se je vršil na binkoštni praznike kongres ogrskih kmetov, ki se ga je udeležilo 963 delegatov in štiristo občin. Kongres je sklenil proglasiti za en dan splošni štrajk, ako ne bo na jesen predložen načrt o splošni volilni pravici.

*** Srbija.** Volitve v skupštino so končane. Izvoljenih je skupaj 81 vladnih in 71 opozicijskih poslancev, potrebno je še 8.000 volitev, od katerih pripade polovica vladni, polovica opoziciji. Vladni položaj je po volitvah slabši nego je bil v stari skupštini, v kateri je bilo 91 vladnih pristavev in 69 opozicijskecev. Če upoštevamo oddane glasove, vidimo, da vlada nima večine prebivalstva za seboj, zakaj pri baš izvršenih volitvah je bilo oddanih 225.465 glasov za opozicijo in samo 175.444 glasov za vlado. Kako se bodo stvari nadalje razvijale, je težko reči.

*** Papež Leon XIII. — modernist.** Francoski jezuit Barbier je izdal knjigo pod naslovom „Napredek francoskega liberalizma in Francija“. Knjiga dolži pokojnega papeža Leona XIII., da je neposredni provročitelj in razširjevalec liberalizma in katoliškega modernizma v cerkvenih naukih. Dasi so se baje v Vatikanu strinjali že vnaprej z Barbierovimi nazori, vendar je bil papež Pij X. primoran, dati knjigo na indeks, ker vendar ni mogel odobravati, da bi se nezmotljivega papeža proglasilo za — krivoverca.

*** Ruski car se je sešel v Bevalu** z angleškim kraljem. Sprejem je bil presrčen. V napisnicah se je poudarjalo ožje zveze med obema državama.

*** Sibirske zahteve v ruski dumi.** Zastopniki ruske dume iz Sibirije zahtevajo, da se v Sibiriji uvede zemstvo kakor je v Rusiji, z nekimi neznatnimi modifikacijami, primernimi tamošnjim odnošajem.

*** Prebivalstvo Francije** se krči. V kratkem izide statistika prebivalstva francoske države. Po tej statistiki je bilo v minulem letu le 773.000 rojstev a 793.000 smrtnih slučajev, prebivalstvo se je torej zmanjšalo na 20.000 duš.

Vestnik.

Zakonski načrt o preosnovi § 55. drž. šol. zakona so v državnem zboru vložili nemškonalionalni poslanci. Načrt priobčimo prihodnjč v originalu.

Naš sotrpin — župan. V občini Gor. Logatec so se zedinili obč. odborniki po posvetovanjih in enoglasno volili za župana tov. P u n č u h a. Zasluži to čast, saj žrtvuje mož vse moči za delo v občini. Če je učitelj najboljši tajnik, zna biti tudi lahko najboljši župan. Živel!

Slava cesarju Francu Jožefu I.! Spevoigra. V proslavo 60 letnega vladarskega jubileja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. sestavil E m i l A d a m i č, učitelj v Kamniku, je naslov krasni skladbi, ki jo je založilo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ v Ljubljani. Partitura, obsežna 52 strani se dobi v Učiteljski tiskarni po 5 K.

Vpisovanje za sprejemne izpite v prvi letnik c. kr. ženskega učiteljskega v Ljubljani se vrši v ponedeljek, dne 6. julija ob osmih, v prvi letnik c. kr. moškega učiteljskega v sredo, dne 15. julija ob osmih. Sprejemni izpiti se prične v torek dne 7. julija, oziroma v četrtek, dne 16. julija ob osmih.

Okrajna učiteljska konferenca slovenskih ljudskih šol v Ljubljani je bila dne 11. ročnika t. l. ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani „Mestnega doma“. V proslavo 60 letnega vladanja Nj. Vel. cesarja Franca Jožefa I. je bila najprej slavnostna seja, ki jo je otvoril c. kr. okrajni šolski nadzornik g. A. Maier s slavnostnim govorom, ki je v njem v vznesenih besedah omenjal redkega praznika 60 letnega jubileja ter poudarjal, da ostane ta praznik zapisan z zlatimi črkami v zgodovini naše države. Milijoni avstrijskih državljanov

zro letos oduševljeno in s ponosom na prestol Njega, ki osredotočuje že 60 let politiško in kulturno življenje naše države. Poudarja, da ne bo razmotrival važnosti in 60 letnega delovanja Nj. Vel. presvetlega cesarja, saj vemo vsi, kaj nam je naš velikodušni deželni oče. Da ima danes Avstrija napredno in moderno šolstvo, je vse le zasluga Njega, čigar posvečeno osebo obzarja letos glorijska 60 letnega jubileja. V vsi veliki monarhiji napreduje šolstvo in povsod, kjer se zbira učiteljstvo, se spominja z veseljem in navdušenjem Njega, ki je z novim državnim šol. zakonom vstvaril šolstvu nov temelj in na isto obratno posebno pažnjo. Tudi danes stopa učiteljstvo pred svojega plemenitega vladarja in mu poklada na glavo venec časti in hvalečnosti, pa mu zajedno obljublja, da hoče vbodoče takisto kot doslej vcepjeti v otroška srca neomajano zvestobo in ljubezen do Njega. Vsi avstrijski narodi pošiljajo v teh dneh vroče želje k nebu: „Bog ohrani našega prebлага vladarja do skrajnih mej človeškega življenja!“ Z njimi združeni v duhu kličejo tudi mi, slovenski učitelji iz dna duše: „Oesarju Francu Jožefu I. vekovita slava, stava, slava! Zborovalci so zaklicali navdušeno trikratni „Slava“, nakaer je učitelj g. A. Rapč omenjal v danostne izjave ljubljanskega učiteljskega namreč, da mu iste ni treba utemeljevati, zakaj utemeljena je že v posvečeni osebi Nj. Veličanstva samega, pa takisto v njegovih velikih delih. Govornik pravi, da se s to izjavo pridružuje ljubljansko učiteljstvo vsem stanovom in vsem narodom naše lepne Avstrije, ki letos tekmujejo v izrazih genljive zvestobe, da bi vidno pokazali svojo neomajano vdanost in zvestobo do preljubljenega vladarja, ki je pred 60 leti zasedel svetli prestol svojih slavnih pradedov, in ki ga je na njem ohranil Bog do danes v srečo avstrijskih narodov. Ime cesarja Franca Jožefa I. — je nadaljeval — se blesti poleg premišljenih, poleg genialnih in odločnih, poleg viteških, velikih in človekoljubnih vladarjev iz rodovine habsburške z zlatimi črkami v zgodovini naše države, in baš stan učiteljev je, ki je pred dremu vladarju dolžan večje hvalečnosti kakor katerikoli drugi stan in viden izraz hvalečnosti ljubljanskega učiteljskega vdanostna izjava. Predlaga, da isto oddajo gg. c. kr. okrajni šolski nadzornik in vsi šol. voditelji in voditeljice visokemu predsedstvu vojvodine Kranjske, da ista predloži pred Najvišji prestol ta sicer skromen, a tem iskrenejši izraz in zagotovilo neomajane vdanosti in zvestobe ter vročo ljubezen do Njega Veličanstva. Po teh vvodnih besedah prebere vdanostno izjavo in jo nato izroči predsedniku konferencije. Nato je učiteljstvo zaključilo slavnostno sejo s cesarsko himno. — C. kr. okr. šolski nadzornik g. A. Maier je za tem otvoril konferencijo. Poudaril je vse navzoče ter imenoval za namestnika starostu ljubljanskega učiteljskega Leopolda A r m i č a, za zapisnikarja pa g. G o v e k a r j a in gđ. R o j č e v o. V nagovoru se je spominjal s toplimi besedami umrlih stanovskih tovarišev in tovarišič: Kobau Olge. M. Domenice Dereani, Emilije Guzelj, ravnatelj Raktelja in Val. Kumra. V znak sožalja so zborovali vstali s sedežev. Soglasno so sprejeli knjige, ki naj se na novo uvedejo v prihodnjem šol. letu. Te so: Gabršček-Razinger: Berilo in slovnica za II. razred; Jožef Vole: Velike zgodbe sv. pisma stare in nove zaveze za IV., V. in VI. razred; Jožef Brinar: Čitanka za meščanske šole I. del, za VI. razred; Ivan Macher: Prirodopis za meščanske šole, III. stopnja, za VIII. razred. — Za knjižnični odbor je poročal njega načelnik gospod nadučitelj J. D i m i k. Omenja, da je bilo dohodkov 200 K od občinskega sveta. Od 3290 knjig prejšnjega leta, je narasla knjižnica leta 1907. na 3411 knjig. Da se izboljša njen gmotni položaj, je poročeval predlagal, naj mestni šol. svet naprosi občinski svet, da izboljša letno dotacija od 200 K na 500 K, in da naj da letos 100 K izredne podpore. Predloga sta se soglasno sprejela. V knjižnični odbor za šolsko leto 1908/09. so bili iznova voljeni g. nadučitelj J. Dimnik, ter gđ. učitelja J. Furlan in V. Sadar, v stalni odbor pa gđ. M. Marovtova ter gg. učitelji J. Likar, Razinger in J. Režek. — Ko se je nadučitelj g. Leopold Armič predsedniku zahvalil za vodstvo konferencije, je ta isto zaključil.

Razpisano je s šolskim letom 1909 mesto glasbenega učitelja na mariborskem učiteljskem. Poročje do 16. julija na dež. šolski svet v Gradu.

Umrl je v Škofji Loki bivši šolski vodja Fran Praprotnik, edini brat pokojnega Andreja Praprotnika, star 75 let. N. v m. p. l.

Potrjeni zakon. Cesar je dne 5. t. m. sankcioniral zakon glede ureditve učiteljskih plač, ki ga je sklenil istrski deželni zbor.

Počitniška kolonija za ljubljanske otroke. Mestni magistrat pošlje letos na počitnice v zavetišče pri Cerkljah na Gorenjskem 120 otrok. Prideli pa tej koloniji tudi nekaj učiteljev za nadzorstvo. Takemu učitelju se dovoli baje: 1. Prosto stanovanje in hrana za učitelja in tudi svojo rodovino, ker bi bila prevelika žrtev, da bi na ljubo svojim otrokom pustil dva meseca svojo rodovino v nemar. 2. Mesečne remuneracije 120 kron, kar ni ravno preveč, ker bi pač nihče za manj ne prevzel tega težavnega posla. 3. Po končanem počitnicah se mu dovoli dvamesečni dopust, da

si bo mogel odpočiti od napornega dvanajst-mesečnega dela.

Jubilejska okraj. učiteljska konferenca za litijski okraj, ki se je vršila 10. dne t. m. v prijazni vasi Smartnem pri Litiji, se je izvršila kaj slavnostno. V lahkem vetru so plapolale zastave v pozdrav učiteljstvu, ki je prihitele v polnem številu na ta praznik. Res je, da praznujemo praznik okraj. učiteljske konference vsako leto, toda vsako leto ni jubilejsko leto in vsako leto ni tako svečanostne razporedbe, nego je bila razporedba letošnja. Ob deveti uri se je zbralo učiteljstvo v dekanjski cerkvi k slavnostni službi božji, pri kateri je popeval kaj lepo mešani zbor učiteljskega litijskega okraja. Ne moremo si kaj, da bi ne omenili pri tej priložnosti gđ. Perslove, ki je kaj lepo zapela: „Ave Maria“. Po slavnostni službi božji se je zbralo učiteljstvo v kaj okusno ovenčanem šolskem poslopju k slavnostnemu predavanju: „Cesar Franc Jožef I.“, ki ga je priredil gospod c. kr. okraj. šolski nadzornik Ljudevit Stiasny. Divili smo se krasnim skioptičkim slikam. Da, kulturna stran je glavna stran vsakega vladarja. Ker izide predavanje itak tiskano, zaradi tega se ne bomo izpuščali v podrobnosti na tem mestu. Po tem predavanju je poročal tov. Bernard Andoljšek, nadučitelj iz Litije, o razvoju ljudskega šolstva za vladanja cesarja Franca Jožefa I. Tudi to predavanje izide tiskano. In prav je tako. Škoda lepega dela, da bi se razblinilo v prazen nič. Marsikdo ga bo čital z zanimanjem in vsakdo s pridom. Na predlog tov. Franca Mlakarja, učitelja iz Smartna pri Litiji, se sklenu, da se naj uvrsti v konferenco poročilo tudi predavanje gđ. Ivane Dolinarjeve, učiteljice iz Višnje Gore. S svojim predavanjem je nas ravnokar omenjena gospodična jako razveselila. Zaprutila je starijav način čitanja in se oprijela manire govornikov. In tako je prav. To bi se naj poizkušalo povsod. Zakaj na tak način se izobrazi učiteljstvo prav lahko v govorništvu. In dobrih govornikov rabimo v našem stanu. Res je, da dar govora ni dan vsakomur, a komur je dan, ta naj ga uporablja v prid in povzdigo našega stanu in naroda našega. Saj govornikova beseda ima silno moč. Stalni odbor in knjižnični odbor ostaneta stara. Med odmorom se sklenu sledeče: 1. Društvo prispeva za spomenik umrlemu tovarišu Engelbertu Kavčiču, bivšemu nadučitelju pri Sv. Križu. 2. Dovoli se prispevek za spomenik slavnega Lege. 3. Da se pokaže, da je učiteljstvo litijskega okraja iz večine naprednega mišljenja, se oglasijo šest udov prostovoljno, da pohite kot delegati v Gorico. Po izčrpani razporedbi pa je pohitelo učiteljstvo v kaj okusno okrašene prostore g. Ivana Robavske. Postrežba je bila izborna. Isto velja o jedi in pijanci. To gostilnico priporočamo tujev prav tople. Skupnega obeda se je udeležilo skorje vse učiteljstvo. Počastili so nas s svojo navzočnostjo gg. c. kr. okrajni glavar Viktor Parma in pa komisar s svojo dražestno gospo soprogo. Iz vena govorov je nam omeniti v prvi vrsti govora gg. c. kr. okr. šol. nadzornika Ljudevita Stiasny, ki je napisal imenu zbranega učiteljskega presvetlemu cesarju Francu Jožefu I., in pa c. kr. okr. glavarja Viktorja Parme, ki se je zahvalil za patrijotizem, ki ga učiteljstvo ne nosi samo na jeziku, temveč tudi v srcu. Pozabiti pa ne smemo tudi govorov tov. Andoljške, Zajca, Škerbinca in Blaganje. Omeniti moramo tudi vdanostno izjavo, ki jo je poslalo učiteljstvo na predlog tov. Andoljške našemu presvetlemu cesarju Francu Jožefu I. Po končanem obedu se je razvila neprisiljena in zaradi tega prijetna zabava. Celotno boginje Terpsihore se ni pozabilo povsem. Škoda, da so nas domislile Hore tako hitro doma. Nehvaležni bi bili, ako bi ne pohvalili učiteljskega iz Smartna pri Litiji in med temi še posebno tov. nadučitelja Mihaela Debeljaka, ki je imel največ skrbi in dela, da se je izvršila slavnost tako lepo.

Osebnostne vesti na Kranjskem. Zaradi boleznij je dobil dopust do konca šolskega leta učitelj in vodja šole v Zagradcu Anton V o d e in pride na njegovo mesto definitivna učiteljica M a r i j a J a g o d i č e v a iz Žužemberka. Na mesto umrlega učitelja Franca A u s e r j a v Bohinjski Beli je imenovana za suplentinjo izprašana učiteljska kandidatinja J o s i p i n a A r h o v a.

Opozarjamo na razpisano učiteljsko mesto na petrazrednici v Braslovčah. Kraj je slikovit trg, kakor so pač ravno najlepši deli slovenske Stajerske. Saj že mora Savinjska dolina sama biti cilj mnogih učiteljev zaradi svoje mikavosti, imovitega in naprednega prebivalstva Šolske razmere so v Braslovčah tako ugodne, kakor si jih le more učitelj želeli! V bližini Braslovč jedva četrte ure je oddaljena postaja Polzela. Šola je v drugem krajevnem razredu; življenjski odnošaji so prav solidni. Rok za kompetenco poteče z 20. junijem.

Z Notranjskega nam piše tovariš: „Učiteljski Tovariš“ št. 45 l. 1907 piše med drugim. „Fakt je, da so naše plače naravnost skandalozne“, ter prav kolegično nasvetuje, da bi tisti tovariši, ki so prebili častno 40 let v taki službi, kakršna je ravno učiteljska, kar pričra, da so to pravi junaki v sedanjem slabotnem človeštvu, stopili v pokoj. Prav lep je ta nasvet. Tudi iz zdravstvenih ozirov bi učitelji po 40 letnem delovanju to težko službo radi pustili. Pri tem kolegialnem nasvetu se pač ni pomislilo, da je v pokoj utrujenemu staremu učitelju tudi potreba hrane, pijače, obleke in še ne